

Irena Jaroszyńska

Z Poniewieża

Awazymyz : pismo historyczno-społeczno-kulturalne Karaimów nr 1(5), 12

2001

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Z Poniewieża

W listopadzie 2000 do Poniewieża zjechali się przedstawiciele społeczności karaimskiej z całej Litwy aby uczcić setne urodziny pani Sofii Grygulewicz

Sofia Grygulewicz urodziła się 04.11.1900 w Poniewieżu w rodzinie Dory i Joshuy Grygulewiczów. Nigdy nie założyła własnej rodziny a jej bracia i siostry już nie żyją. Mimo to nie czuje się samotna - dość często odwiedzają ją mieszkające w Wilnie siostrzenice Lida i Tania oraz ich dzieci, nazywające Sofię Babą Sonią. Stulatka mimo sędziewego wieku cieszy się niezłym zdrowiem i świetną pamięcią.

Jej rodzice pochodzili z Nowego Miasta (7 km od Poniewieża) gdzie swego czasu mieszkała duża społeczność karaimska, a do dziś czynny jest spory cmentarz karaimski. Później przenieśli się do Poniewieża, gdzie zamieszkali wśród rodaków niedaleko Kienesy przy ul. Ramigolskiej. Po wybuchu I Wojny Światowej, podobnie jak duża część rodzin karaimskich z ziemi litewskiej, Grygulewicz ewakuowali się w kierunku Krymu i zatrzymali w Charkowie. Po Rewolucji w 1917 r. powrócili na ojczystą ziemię. Sofia rozpoczęła pracę w Poniewieżu w fabryce cukierków, a po II Wojnie pracowała aż do emerytury w handlu. Obecnie Sofia jest niewątpliwie najstarszą znaną nam Karaimką.

Zyczymy jej kolejnych Stu Lat!

Irena Jaroszyńska
(Warszawa)

Mieszkanki
Poniewieża
Rok
1935

Kolonia karaimska w Harbinie

Powstanie miasta Harbin, a następnie jego fenomenalny rozwój i przodująca rola wśród północno-zachodnich prowincji Chin były efektem zaistnienia na terenach Mandżurii rosyjskiej kolei. Tory, które przecięły Mandżurię z zachodu na wschód, z odgałęzieniem od Harbina na południe do Port Artur'a nazywano CWK – Chińsko-Wschodnia Kolej. Budowę rozpoczęto w 1897 r na podstawie podpisanej, w 1896 r., umowy Rosyjsko-Chińskiej. Data ta przyjęta została za powstanie Harbina, początkowo nazywanego Sungari, powstałego nad rzeką o tej nazwie, a następnie przemianowano go na Harbin.. Miasto to wybudowane na skrzyżowaniu kolei, nad szeroko rozlewającą się rzeką Sungari, w samym centrum bogatej, żyznej równiny mandżurskiej zaczęło rozwijać się w bajecznym tempie. Do Harbina, na budowę kolei z kraju wypłynęło tysiące rosyjskich obywateli, a między nimi byli i nasi Karaimi z Krymu, Trok, Poniewieża oraz innych stron Rosji. Było to dziwne miasto – czysto rosyjskie, budowane w stylu rosyjskim, o rosyjskim koloryce, tyle, że na chińskiej ziemi.

W styczniu 1904 roku wybuchła Wojna rosyjsko-japońska i Harbin stał się przyfrontowym centrum, z koncentracją intendentury, i z proporcjonalnym napływem społeczności rosyjskiej, metropolia zaczęła się rozrastać tak zwaną wielką budową, co sprzyjało szybkiemu rozwojowi. Wszystkim nam znany i poważany bohater Port Artur Mark Tapsaszar przejeżdżał przez Harbin. Posiadam informacje o jego pobycie w tym mieście.

Przedsiębiorcy Karaimi zaczęli w Harbinie od zakładania małych handlowych i przemysłowych przedsiębiorstw i dzięki ich smykałce do interesów Mandżuria była zobowiązana wielu Karaimom za założenie i rozwój:

- Przemysłu winiarskiego - Awiezer Ilicz Kobecki - Milukas pochodzącym z Trok
- Przemysłu młynarskiego - Samuel Markowicz Kobecki
- Przemysłu tytoniowego - bracia Łopato I. A i A. A.

Później te przedsiębiorstwa zasiliły wiodące gałęzie krajowej gospodarki. Natomiast pod czas II wojny światowej ich właściciele, synowie założycieli pierwszych przedsiębiorstw: Iosif Kobecki, Michaił Łopato -